

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakove velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. Opravištvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

V Ljubljani, 19. avgusta.

—r.— Kar smo letos spomladi zavoljo znanega kamniškega slučaja, in potem zavoljo famoznega Ogrinčevega odloka v korist slovenskemu uradovanju časopisne svoje boje imeli, spremenile so se razmere v tej zadevi ter se poboljšale nekoliko. A to se nij zgodilo zatega delj, ker nam je gospod justični minister obečal znano svojo naredbo, katere se potem izdati nij upal, temveč jedino le zategadelj, ker se je visoka nadsodnija sama ustrašila pred konsekvencami, ki bi bile lahko izvirale iz principijelnega zatiranja slovenskega jezika pred sodnijami. Kar je veleslavna nadsodnija v Gradci prepovedala rabo vsake slovenske črke pred sodnijami, napočil je gledé slovenskega jezika in njegove legitimacije in foro judiciali tak kavs, kakor ga ne nahajamo nikjer drugod, da-si so naše javne razmere v mnozih ozirih haotične in kolikor največ mogoče zmedene! Judikatura o dopuščenju ali nedopuščenju rabi slovenskega jezika kot sodnijskega jezika razcepljena in razbita je skoraj na toliko delov, kolikor imamo okrajnih sodnij mej seboj! Jedna sodnija sprejema slovenske vloge v vsakej pravdni zadevi, samo zemljknižne prošnje hoče imeti v nemškem jeziku! Druga terja, da se mora vložiti vsaka najmanjša zadevica v nemškem jeziku, ter ne napravljia nikake razlike mej zemljiščno-knjižnimi in civilno-pravdnimi vlogami. Tretja rešuje v pravnih zadevah slovenske prošnje z nemškimi odloki, četrta zopet izdaje na vsako slovensko vlogo in to tudi v zemljiščno-knjižnih zadevah slovenske odloke. Peta hoče tik nemških zemljiščno-knjižnih prošenj imeti tudi nemško sestavljene rekurze ali apelacije, in to brez

dvombe iz bojazni pred visoko nadsodnijo, katerej se morajo vodločbo predložiti take stvari. Šesta proganja še celo slovenska pisma ter hoče imeti od njih avtorizirane nemške provode, kakor da je slovenski jezik idijom, ki ga živa duša ne umé v teh pokrajinah! Z jedno besedo, judikatura na tem polji je pisana kakor šahova deska ali cebrina koža in mi stojimo o trpnenisredi „jezikoslovne“ te nevihte, ter prosimo večno osodo, da binam dala avtentično razlago o tem, je-li glavni jezik v tej deželi, deželni jezik ali ne!

Pa če bi uže najnižje sodnije bile razdvojene in v tej stvari nejedine mej seboj, bi človek še ne obupaval, ter bi se vsaj s tem tolažil, da je nadsodnijska judikatura jedina in enakolična. Ali tudi ta judikatura je razcepljena ter s seboj v nasprotju. Tu nečemo govoriti o rešitvi rekurza proti znanemu Ogrinčevemu odloku. A pogledjmo si še jedenkrat znani kamniški slučaj. Po nadsodniji in potem tudi po najvišjem sodišči se je kategorično izreklo, da je v kranjskeji kronoviniji jedino le nemški jezik deželni jezik, in da se izključno samov tem jeziku smejo sestavljati in sprejemati sodnijske prošnje in vloge. Sodnija kamniška je potem pokončala slovensko svojo razsodbo ter jo na novo izdala v nemškem jeziku. Proti tej nemškeji razsodbi (ki se je od prejšnje slovenske razlikovala samo v tem, da je interesirani kmet razumeti nij mogel), vložil se je rekurz in sicer v slovenskem jeziku. Ta slovenski rekurz sprejel se je pri kamniškeji sodniji, a sprejet je bil tudi pri visokeji nadsodniji, katera je

malo dni poprej svetu s slovesno besedo oznanjala, da se smejo pri nas sodnijske prošnje sprejemati le tedaj, če so pisane v nemškem jeziku! Za Boga, to je nasprotje, ki bode nehote v oči, ki tudi pri prostemu kmetu prikrito ne ostane, in ki mora gledé zaupanja v sodnijske izreke imeti samo demoralizatorične nasledke!

Vse hvale je torej vredno, da so se zdaj pri visokeji nadsodniji samej napele milejše strune in da so visoki gospodje nadsodniki sami sprevideli, da se boj do skrajne konsekvence tirati ne da. Ali tu so nastavljeni pri nekaterih naših okrajnih sodnijah nekakovi stari adjunkti, ki hočejo po vsej sili postati nemški mučeniki, ter si tako naložiti kapital, od katerega bi živeli pod prihodnjimi nemškimi vladami, katerih uže prav težko pričakujejo. Javno moramo povedati, da po Slovenskem prenapete mlade, in deloma tudi stare glave zanašajo politiko v sodnijske sobe, ter da preganjajo slovenske vloge iz golih političnih momentov. Ker mi v istini ne umemo, da bi imel olikan človek srce, slovensko pisano tožbo samo zavoljo jezika odbiti, ter tako brez vsake potrebe dražiti ljudstvo po deželi! Minimma non curat praetor! Ali se na slovensko tožbo zapiše nemški ali slovenski odlok, to je brez dvombe malenkost. Kdor pa zaradi malenkostij zanetuje ogenj mej narodom, ta je gotovo vreden najhujše disciplinarne kazni. Mi pričakujemo, da bodo nam višji predstojniki, naj so to uže ministri ali nadsodnijski načelniki, uže vender jedenkrat ohladili ognjevitte te nemške glave, ki še zdaj, ko hoče zopet nastati mir, mirovati ne morejo, ki še zdaj žive v zavesti, da izvrše

Listek.

Pod kostanjem.

I.

Gospica! Zadnjič, ko sva sedela na klopi pod košatim kostanjem, rekli ste mi mej drugim, da naj bi Vam večkrat kaj kratkočasnega in zanimljivega pisal. Da, gospica, tukaj je treba malo pomisliti: kratkočasno in zanimljivo pisati — to nij kar si bodi, to nij vsakdanje delo niti za vsakega ne. Ker se Vam pa zameriti nečem, da ne porečete, ka nijsem napram Vam niti toliko uljuden, da Vam vsaj nekoliko kratkočasnih vrstic napišem, se torej nečem ustavljati Vašej želji, temveč — naj si bode kakor hoče — prijeti hočem za pero, je pomočiti v črnilo, nastaviti na papir ter je z roko po njem voditi tako, da bode na peresu se nahajajoča črna kapljica spremenila se v besede.

Predno pa začnem uprav pisati, izrekam željo, da bi mi pero gladko teklo, da bi se Vaše blago čutje nikjer ne zadelo ob kamen kake prazne suhote, ampak hodilo neužaljeno vedno po gladkih, s hladilno senco obrobjenih stezicah mojih kratkočasnih pisem.

Da ne bode suho uže prvo moje pismo, začnem torej pri vodi, a to ne pri kakeji stojkeji, smrdljiveji, mlakužnej vodi, kar bi gotovo dobro ne delo rahlim čutnicam Vašega noska, nego pri zdraveji in čisteji tekočej vodi, katero ljudstvo imenuje Reka in katera ima svoj izvor pri Notranjskeji Bistrici. Da je Reka res zdrava voda, nij niti Tržačanom neznano, kajti poslali so uže mnogo več nego jedenkrat v Bistrico po pet ali šest gospodov, katerim vsem skupaj se je reklo „komisija za pregled in odkup vode Reke“. Jaz ne vem, ali so ti gospodje tudi toliko učeni, da bi bili vodo kemično preiskavali — videti vsaj nij bilo, da se je to zgodilo — znano je le, da so vino pri Jelovšku

prav pridno preiskavali, a dobroto vode morali so uže na kak drug način spoznati, sicer ne bi bilo umevno, da so tako visoko odkupnino bistriškimi mlinarjem in žagarjem ponujali.

Govori se, da so za vsako zglavnico — pa ne mislite gospica, da za tako zglavnico, kakršno imate Vi na svojej postelji — nego za ono pri málinu ali žagi, katera se tudi jez imenuje — ponujali po 15.000 goldinarjev, a pozneje bil je glas, da le po 7000 goldinarjev. A verujte mi, gospica, da Tržačanje bi radi plačali jez po 15.000 goldinarjev, samo da bi vodo dobili; ali ti premeteni Bistričanje, kateri ne mislijo samo od danes do jutri, temveč jim je skrb tudi za svoje potomce, nečejo na noben način udati se v to, da bi niti za tako drago odkupnino ne prodali pravice do vode.

Mej mnogimi posestniki málinov in žag nahajajo se kaki trije ali štirje, kateri bi bili zadovoljni svoje vodne pravice prodati Tržačanom, a drugi trdovratneži se temu odločno

Bog zna kaj velikanskega, če zadavijo kako neznatno, nedolžno in nevažno slovensko tož-bico! Kdor ima veličastno nalogo, soditi o pravu in pravici, gotovo nij polklican, da bi s filisterskimi svojimi kapricami razburjal javno mnenje! To vsaj je naša misel!

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 19. avgusta.

Naj povemo še nekaj sodb ustavovernih listov o govoru **Herbstovem** v Tešinu. „Presse“ pravi, da Herbst nij smel riskirati, dotakniti se temata spravljalivosti, ker je on od stranke privrženec kot valuta za portfelje diskreditiran. „Wiener Tagblatt“ opravičuje Herbstu, da je avstrijsko govoril, s tem, da nij še prišel čas, da bi se konflikt do vrhunca gnil in da bi moč strasti zmagala. „Fremden-Blatt“ govori o ustavovernej stranki in meni, da nij tako jedina, kakor si jo Herbst domišlja. „Deutsche Zeitung“ pravi, da je Herbst naredil program, kako naj se Nemci degermanizirajo. Po teh glasovih soditi, so ustavoverci mnogo mnogo več pričakovali od starega „vojaka“ Herbstu.

O razmerah v **Bosni** in Hercegovini prinaša „Pol. Corr.“ dolg članek, v katerem pripoveduje, da se je materijalno stanje tu jako zboljšalo: kjer so bila prej pogorišča in razvaline je zdaj dobro obdelano polje, živino-reja cvete in ljudstva blagostanje je veseleje. Davki nijso previsoki, katere ljudstvo voljno daje. Največ ovir dela uravnanje zemljiščnih razmer. Znano je, da je v zadnjih 25. letih osobito razmerje mej krščanskimi kmeti in mohamedanskim posestnikom bilo uzrok vsem vstajam, ker so Turki zahtevali preobiti davek, katerega poljedelec nij mogel dajati. Te razmere so se zdaj kolikor moči ugodno uravnale. O sodnijskem stanu piše „Pol. Corr.“, da se posebno odlikuje z nepristranostjo in nepodkupljivostjo, zelo pa se toži, da je pravljanje zelo drago zaradi kolekov. A kar je nezaslišano, pravi „Pol. Corr.“, je to, da uradniki ne umejo deželne jezika. Ljudstvo se ne more popolnem sprijazniti z novo vlado, ker ti uradniki ne umejo njegovega jezika in to tudi ne pospešuje avtoritete sodnikov.

Vnanje države.

Kakor se poroča angleškemu listu iz **Aten**, dovolil se je Turčiji obrok do 20. t. m., da odstopi Grkom drugo provincijo. Pričakuje se, da se bode potem tretja in četrta provincija izročila do 1. septembra, dne 15. septembra pa peta in šesta, izvzemši mesto in pristanišče Volo. Vedno in vedno se odlaša to odstopanje.

Angleška gorenja zbornica je sprejela deželno bilo (zemljiščni zakon.) Parlamentna kriza je torej prestana.

O zdravju predsednika Zjedinjenih držav **Garfielda** se poroča, da je bolje, zdravniki upajo, da bode kmalu okreval.

upirajo — tudi tisti, kateri so s prva najbolj silili v to ter dejali, da bi jim Tržačanje morali potem vodnjake narediti, kar bi za Bistričane ne bila mala dobrota, kajti ne bi jim trebalo, kakor do zdaj, po lastnej in nelastnej krivdi, z mnogimi dišavami napojeno vodo uživati, temveč imeli bi potem v vodnjakih čisto in naravno vodo brez vsakega zoprnega duha ali ukusa.

Ali kakor sem uže rekel, Bistričanom nij samo od danes do jutri, ampak skrb jim je tudi za vredne njihove potomce, kar je glavni uzrok, da se rajše odreko vsakej dobroti, kakor da bi svojim naslednikom kako skazo naredili.

Še se spominam, da je v tej zadevi nekdo v „Edinosti“ tržaškim komisijonskim gospodom svetoval, da naj bi preiskali kraj, kjer izvira voda Reka, morebiti da se pod zemljo nahaja — kako podzemeljsko jezero. Ah, gospica, silno lepa in praktična misel je to, a še lepša

V **Nemčiji** je dan za dnem večje razburjenje proti židom. V Stetinu se je 16. t. m. zbrala velika množica in hotela s silo postopati proti židom. Policija jo je morala razgnati z orožjem. Iz množice pa so letele na policijo steklenice in kamenje.

O razmerah v **Algeriji** piše „Univers“: „Vode povsod primanjkuje, v mestu Algieru se drago prodaje, v vaseh okolo mesta morajo hoditi po več ur daleč po njo. Opozicija proti Francozom raste, ne le pri Arabcih, marveč tudi pri drugih Nefrancozih, ki po številu za mnogo presegajo Francoze; mej temi je mnogo zločincev iz cele Evrope, osobito iz Italije in Španije, ti vsi delajo proti Francozom in netijo ogenj. Deset do dvajset milj v notranje so sami Arabci, na 60.000 Arabcev pride jeden žandarm, pri Kabyljih se računi na jednega Evropejca po 1000 domačinov. Pomankanje vode in posušena žetev pouzročuje, osobito v notranjem, lakoto. V provinciji Oranu opalil je široko (topel veter) vse zelenje. Arabci, kateri so itak od vseh strani k uporju načuvani, prisiljeni so vsled lakote, da ropajo. Na železnicah nij nikjer varnosti, železnicam se morajo dodati vselej lokomotivi z oboroženci, da očistijo ozemlje“.

Dopisi.

Iz Spodnje Šiške 16. avgusta. [Izv. dop.] Akoravno je dež ves ljubi dan lil kakor iz škafa, zbralo se nas je vender v nedeljo lepo število domačinov k pevskeemu večeru, katerega je priredila naša čitalnica v gostilnici g. J. Matjana v Zgornji Šiški — v rojstnej hiši Valentina Vodnika. Res prav prijazno minil nam je večer; naš mešani in moški pevski zbor je kakor zmerom tudi ta večer pohvalno izvršil svojo nalogo in kaj bi je ne, saj ima vrlo delujočega pevovodjo in kar največ velja, gorko ljubezen do lepih slovanskih popevk in iskreno željo priučiti si jih.

Naš ljubljani predsednik g. Franjo Drenik prebral nam je zgodovino Šiške, sestavljeno po čisto novih, dozdej neznanih virih. Mnogo veselega iznenađenja in smeha pouzročila je ta zgodovina mej poslušalci. Šiškarji, ki še sanjali nijso dozdej, da imajo tako čudovito zgodovino in da ime Šiške ne izvira od hrastovih šišek temveč od besede „šeškanje“. Res originalna zgodovina vam je to!

Čitalnični tajnik prebral nam je popis slavnostij, ki so se vršile pred dobrimi 23 leti na onem mestu, kjer smo bili zbrani k pevskeemu večeru, namreč slavnost o stoletnem rojstnem dnevu prvega slovenskega pesnika in buditelja Val. Vodnika 1858. leta, pri kateri priliki vzdala se je tudi v omenjeni hiši spominska plošča. Dobro so se vedeli še

bi postala potem, ako bi se tudi izvesti dala. Če bi pa količkaj kazalo, da bi se ta misel imela uresničiti, hotel bi jaz uže toliko poskrbeti, da bi tudi iz tega jezera Tržačanje nam vode ne odkupili, temveč nagovoril bi Bistričane, da bi naredili nad izvirkom tak vhod, kakeršen je v Postonjsko jamo; potem bi jezero razsvetlil in se v lahnih čolnicah po njem vozili. Vprašam Vas: kaj si morete lepšega misliti? To bi bil še le pravi podzemeljski raj!

Midva bi se pa vozila po sredi jezera, ter razmotravala skrivnosti jezerskih duhov, to je takih, kakeršne nam opisuje trudoljubivi prelagatelj pravljic „Tisoč in ena noč“.

Gospica, zdaj se poslovim od Vas za danes; prihodnjič Vam morebiti še kaj pišem o tem predmetu, dotle pa ostanite mi zdrava, ter spominajte se

Svojega

Vidoviča.

spominati nekateri navzočni častitljivi možje onega slavnega dne in radi so pripovedovali, kako navdušen je bil narod pri onej svečanosti in v kako obilnem številu udeležil se je, akoravno se je obhajala po zimi in je debel sneg zapadel. Bila je to svečanost, kakor pravi popis v „Vodnikovem spomeniku“, kakeršne „nij še doživela Šiška ne videla slovenska zemlja“.

Dobrih 123 let je torej uže minulo, kar se je Slovencem narodil mož, ki jih je prvi dramil iz duševnega spanja, ki je prvi začel izdajati novine v slovenskem jeziku in duhu pisane, 123 let je uže minolo, kar se nam je narodil oče slovenskega pesništva in literature. Ti spomini probudili so mej vsemi navzočnimi upravičeno vprašanje: kako časti slovenski narod svojega prvega buditelja, svojega prvega vodnika? Da se v slavo njegovega imena leto za letom napravljajo besede — je res vse hvale vredno, a ne še dovolj. Leta in leta počiva v ljubljanskej branilnici uže lepa svota (baje okolo 4000 gold.), ki je bila namenjena in nabrana za to, da se Valentinu Vodniku dostojen spomenik postavi v Ljubljani kot naravnem središču vseh Slovencev, spomenik, kateri bode pričal, da slovenski narod nij pozabil, kaj je dolžan svojemu prvemu pesniku, kaj dolžan narodnej časti! Ali se je pozabilo v odločujočih krogih, s kakim navdušenjem je takrat narod daroval svoj donesek v ta namen, samo da bi se kmalu, kmalu izpeljala lepa misel. A žal, okolnosti takrat nijso pripuščale, da bi se pri vsej požrtvovalnosti nabrala primerna svota, zato je pa še zdaj, po preteku mnogih let, ne držimo križem rok, ko so nam časi milejši in ko bodemo čez dobro leto obhajali 125letnico Vodnikovega rojstva. Začnimo delati na novo, skrajni čas je uže!

Imel sem sicer pomiselke sprožiti to misel ravno zdaj, ko se z navdušenjem nabira in daruje za Jurčičev spomenik in Jurčičevo ustanovo — ali moje prepričanje je to: kakor častimo Jurčiča, kakor vemo, da ga nij bilo kmalu čistejšega značaja, kakor vemo, da Slovenska nij še imela zasluženejšega pisatelja: dolžnost nam je in skrajni čas, ako nečemo biti nehvaležni proti svojim prvakom, da se prvemu, kateri je budil slovenski narod, prvi spomenik postavi! Iz tega prepričanja tedaj rečem: Začnimo zopet nabirati prostovoljnih doneskov, zadnji čas je, ako hočemo, da bode spomenik gotov čez leto dnij in da bodemo z zadoščenjem, ka smo storili svojo sveto dolžnost, praznovali 125letnico Vodnikovega rojstva v slavo njemu in v slavo požrtvovalnega slovenskega naroda!

V to ime prosim slovenske rodoljube, naj začno zanimati se za to stvar: naj kličejo na delo in pišo o tem! Treba nam samo odločnosti in vstrajnosti, in lepi namen bode dosežen!

Iz Kostanjevice 18. avgusta. [Izv. dop.] (Požar in vihar.) Včeraj ob 1/4 4. uri predpoludne je začelo goriti sredi Kostanjevice, ravno pred šolskim poslopjem, in ob 2. uri popoldne je bilo uže šest hiš in ravno toliko gospodarskih poslopj upepeljenih. Nesreča je hotela, da je jela goreti s slamo krita hiša, in da so bile na vsako stran nje ravno tako krite tri hiše. Požar se je torej silno naglo širil ter pokončal tudi dve ob velikej cesti stoječi, z opeko kriti hiši z gospodarskimi poslopji vred. Zadetih je sedem gospodarjev več ali menj hudo. Pravijo, da je okolo dvanaest tisoč goldinarjev škode. Zavarovan

samo ta nij bil zadnji čas, pri katerem je go-
reti pričelo; manjkalo je siromaku vedno de-
narja, da bi plačal letošnje zavarovalnino, zdaj
pa je ob vse. Dva gospodarja sta precej dobro
zavarovana, a drugi le za male svote. Vsi sku-
paj so zavarovani za kakih 3800 gld. Ker je
siromakom zgorelo tudi vse žito in pohištvo,
isto tako krma, in si z malimi svotami, ki jih
bodo od graške zavarovalnice prejeli, nikakor
pomagati ne bodo mogli, naj bodo priporočeni
milim dobrotnikom, posebno tisti, ki so zavoljo
siromaštva le za malo zavarovani bili, ali celo
nič. Ko bi Kostanjevica ne imela tako vrlih so-
sedov, kakor so Šentjarnejčanje in Krščanje,
bi pri tolikem viharji, kakeršen je nastal okolo
2. ure popoldne, danes težko imeli kje pre-
bivati. Šentjarnejčanje so bili ob 11. uri s
svojo res dobro brizgalnico uže v Kostanjevici,
ter so neumorno delali, dokler se nij bilo več
bati dalnje nesreče. Krška požarna straža pa
je prihitela ob 1/2. uri v Kostanjevico, ob
času, ko so utrujenim domačim gasilcem, ka-
teri so z dvema brizgalnicama krepko gasili,
uže pojemale moči, a nevarnost je nastala za-
radi silnega viharja največja. Kdor nij od
strasti in ošabnosti popolnem osleplen, mora
priznati, da smo gasilcem iz Šentjarneja in
Krškega vsi veliko hvalo dolžni za njihovo
požrtvovalnost na našo korist. Vender se je
našel v najhujšji sili in stiski še tak topogla-
vec, ki se je toliko spozabil, da je v svoji
strasti zoper vse kar je narodno, vrle gasilce
iz Krškega silno žalil mestu zahvale, da so
tako daleč prišli, na korist našo in nas obvarovali
še večje nesreče. Kdo je ta človek, mi nij
treba praviti, saj ga lahko na prvi mah vgane
vsak, kdor tukajšnje razmere količkaj pozna.
Pametne Kostanjevčane je taka surovost silno
bolela in vsak se je z nevoljo obrnil od ne-
hvaležnega človeka.

Vso čast in pripoznanje zasluži tudi g.
c. kr. gozdni oskrbnik in nadlogar O v š a n,
kateri nij le rad dovolil, da se je smela ra-
biti pri gasenji tudi graščinska gasilnica in
drugo gasilno orodje, kakeršnega Kostanjevica
žalibog celo nič nema, ampak je vrhu tega
sam, ne le z dobrim svetom, temveč tudi s
krepko roko pomagal gasiti. Upamo, da je
Kostanjevica ravno v tem gospodu dobila moža,
kakeršnega silno potrebujemo, ker jih tu malo
nahajamo njemu enakih.

Da ostanem v svojem sporočilu vsem pra-
vičen, ne smem pozabiti, da hvalno omenim še
jedenkrat domače gasilce, kateri so, če tudi
brez vsakeršnega pravega vodstva, le po svo-
jej zdravej pameti in dobrei volji ves dan in
še pozno v noč neutrudno delali ali z brizgal-
nicama ali pa donašali vodo. Tudi ženski spol
je storil sila mnogo, videli smo celo gospo-
dičine pridno nositi vodo. Domačim gasilcem
so pridno pomagali tudi žandarmi domači, iz
Krškega in Rake. Slava jim!

Omenil sem uže silnega viharja, ki se je
vzdignil okolo 2. ure popoldne. Danes sem
imel priliko videti, kaj je ta čudna sapa, bila
je posebno vroča, po poljih in vrtih škode na-
redila, gotovo tudi po vinogradih. Drevje je
tako, kakor da bi bil kdo kuril pod njim, po-
lovica listja je suhega. Ravno tako osmo-
jen je tudi fižol; še vrbe sem videl tako opa-
ljene. Vender to nij povsodi, le v nekeje go-
tovej višavi sem opazoval to prikazen na rast-
linah.

L. A.

Z Dunaja 14. avgusta. [Izv. dop.] (O
kralji Kalakaua.) Prav eksotično veličestvo
bivalo je minole dni na Dunaji, namreč kralj
Sandwichskih otokov imenom Kalakaua. Ra-

dovednost Dunajčanov rasla je, čim bliže je
prihajal ta „zamorski“ kralj in tem več so po-
ročali v velikej suši nahajajoči se dunajski ča-
sopisi o zanimivosti kraljevske residence Hono-
lulu, o naobraženosti in raznovrstnih lepih čed-
nostih, ki jih mora vsak „moderni“ kralj imeti.
Sandwichsko veličestvo Kalakaua moral je v
istini zanimati. Do zdaj nij še bilo namreč čuti
o kralji, ki potuje po svetu, ponujaje svoje
„kraljestvo“ za dober kup, kakor kak Kočevar,
ki ponuja pomaranče; niti najlepše kraljevske
pravljice nijmajo še kralja, ki bi hodil po svetu
naučit se, kako bi se najhitreje pomnožilo pre-
bivalstvo. I to, da je kralj Kalakaua mo-
derno izobražen, da zna parlati angleški, fran-
coski, da če svoje kraljestvo modernizirati itd.
itd., vse to delalo je „zamorsko“ veličestvo še
zanimljivejše. Za pravega „liberaluha“ napra-
vili so ga pa s tem, ka so poročali, da je Ka-
lakaua „frajmavrar“, da se je torej povzdignil
do najvišje stopinje „moderne kulture“!
Zato polnili so židovski listi predale z dolgimi
poročili o „znamenitem“ tem kralji, zato dirjalo
je po cele ducate židovskih žurnalistov za njim,
zato imel je Kalakaua celo tam, kjer je še
dunajski šmok rad sam, reporterja za petami!

Kalakaua je sedmi kralj kraljestva oto-
kov Sandwich, kojega prestol zasel je l. 1874
po smrti kralja Lunalika. Njegov otec Ka-
paa kea bil je imeniten glavar Kanake. Ka-
lakaua je 45 let star, ker je bil 16. novem-
bra 1836 rojen. Vzgojen je bil z drugimi si-
novi najplemenitejših glavarovskih rodbin in s
princi vladajoče rodbine Kamehamehove v ame-
rikanskem misijonskem učilišču v Honolulu. Ka-
lakaua govori angleški kot havajški izvrstno.
V obeh jezicah piše z jednako spretnostjo. Leta
1852 vstopil je kot častnik v kraljevo telesno
stražo, postal je hitro stotnik in major in leta
1863, ko je Kamehameha V. nastopil kraljev-
ski prestol, bil je imenovan polkovnikom in
štabnim šefom. Ob enem bil je vojni sekre-
tar, član državnega sveta in kot dedni knez
član „House of Nobles“, havajške gospodske
zbornice. Ko je kralj Lunalilo dne 3. februarja
1874. l. po komaj jednoletnem kraljevanju umrl,
izumrla je z njim rodovina Kamehamea I., ki
je pred 70. leti bil najmočnejši vladar Ha-
vajških združenih otokov.

Dne 9. februarja 1874. imela je havajška
zbornica izvanredno zborovanje. Po pravilih
konstitucije od leta 1863. morala je namreč,
ker nijso imeli prestolanaslednika, izvoliti si
novega kralja. Princ David Kalakaua, kot
najznamenitejši havajški glavar bil je izvoljen
z veliko večino. Njemu nasprotna stranka vo-
lila je kraljico Emo, udovo Kamehameha V.
ter je hudo nasprotovala za kralja izvoljenemu
princu Davidu. Mnogoštevilni pristaši kraljice
udove napali so celo zbornico, o katerej pri-
liki bilo je mnogo Davidovih pristašev težko
ranjenih. S pomočjo ameriških in angleških
pomorščakov bil je upor zatrt. Kalakaua je pri-
segel na konstitucijo in nastopil vladarstvo, ki
je odslej njegovim podanikom prav po vseči.

Leta 1874. potoval je David Kalakaua v
zedinjene severno-amerikanske države in na
tem potovanju posrečilo se mu je v Washing-
tonu, da je za svojo državo sklenil zelo ugodno
trgovinsko pogodbo. Ker Kalakaua žena Ka-
piolani (roj. 1834) po 18 letnem zakonu nij
še porodila naslednika, imenovan je bil njegov
mlajši brat, princ Leleiohoku prestoluna-
slednikom. Pa ta je 10. aprila 1877 komaj 22
let star umrl in imenovana je bila Kalakaua
najstarejša sestra Liliuokalani predstolu-
naslednico. Ker je kralj Kalakaua šel na po-

tovanje po sveti, prevzela je ta za časa bra-
tove odsotnosti krmilo.

Kralj Kalakaua ima v svojem kraljestvu
samo 95.000 podanikov, izmed teh jih je 10.000
iz drugih delov sveta prišedših. Kralj je tudi
posestnik hotela. Kraljevska rezidenca broji
samo nekaj poslopij, ki so pa od vseh štirih
stranij obdane z zidovjem. Sredi te rezidence
na visokem drogu vihra zastava. Kalakaua radi
tega nij hotel zidati palače, ker je računil, da
mu veliko več koristi donese hōtel. Vidi se,
da ima David Kalakaua prav znamenite ta-
lente za proračunjenje dobička.

V obče je havajski dvor vrlo demokra-
tičnega značaja. Mlad Amerikanec, ki o sve-
čanostnih dnevih kot kraljev adjutant jezdi na
njegovej strani v lepej od zlata bliščečji opravi,
je v navadnem življenji skromen knjigovodja
jedne izmed havajskih trgovin. Dve sestri
kralja Kalakaua imata za moža angleška kupca.
Zaradi te mesalijanse zove se jedna teh prin-
cesinj missis Dominis, a druga missis Gleghorn.

Ko je pred leti Kalakaua celo zimo pre-
živel v New-Yorku, vprašal ga je jeden nje-
govih gostov: ali bode pohodil Evropo? Na
to je Kalakaua z nasmehom majal z ramama,
kar na vsem svetu znači: „Rad bi, a nemam
denarja.“ Od tistega časa so se Kalakaua raz-
mere poboljšale, zato zdaj ogleduje znameni-
tosti po vseh večjih evropskih mestih. V nje-
govem spremstvu sta državni minister Havaji-
ski Armstrong in polkovnik Judd, pa ne-
kak havajskih strežajev.

Kalakaua je prišel najprej v London, kjer
je baje kraljestvo na pročaj ponujal. Od tod
je potoval v Briselj, v Berlin in na Dunaj,
kjer je stanoval v hōtelu „Imperial“. Rado-
vednih Dunajčanov bilo je vedno polno na ringu
pred hōtelom. In če se je prikazal Kalakaua,
kričali so mu „hoch!“ — ter se odkrivali.
Dunaj se mu je zelo priljubil. Kosi je sprem-
ljan od fml. Tillerja in kapitana Czedika
ogledaval arsenal, Opero, Schönbrunn, Belve-
dere, Štefansko stolno cerkev, votivno cerkev,
borso, centralno brzojavišče, je vse neizmerno
hvalil ter rekel, da jednake lepote nikjer še
nij videl. Podal se je tudi v Prater. Ko je v
„Wurstelpratru“ predzadnjo nedeljo popoldne
mrgolelo ljudi, zapustil je s svojim spremstvom
kočijo ter peš korakal in si ogledoval „zna-
menitosti“ v Wurstelpratru. Pisalec teh vrstic
srečal ga je, spremljanega od množice ljud-
stva. Od radovednosti šel sem tudi jaz z mno-
žico ter gledal, kam da bode krenilo havajško
veličanstvo.

Pred vsakim veseljščem se je Kalakaua
ustavil ter radovedno gledal burke večinoma
prav prostih komikov. Prav iz srca se jim je
smijal, posebno, če je zagledal starikasto žen-
sko v trikó-obleki. Naslednje podal se je s svo-
jim spremstvom v Prochaskovo restavracijo,
kjer se producira ženska godba. Poseli
so mizo v popolnem praznej dvorani a ljud-
stvo drlo je vanjo, da so bili takoj vsi pro-
stori zasedeni. Tudi jaz sem s prijateljem
dobil prostor tik mize, pri katerej je sedel
Kalakaua. Od vseh stranij je ljudstvo vrelo,
da vidi kralja iz Havaji-otoka. Ta ljudska ra-
dovednost je kralja zelo zanimala.

Kalakaua je srednje, prav krepke postave,
temnorujave boje, črni lasje so mu skodrani,
lice polno, nos debel, oči temne in velike;
on nosi uhane, — ima male favonzte in goste
brke. Oblečen je civilno, nosi eleganten bel
ali črn cilindar, palčico v roki, na rokav bele
rokavice ter se obnaša kot pristen gentleman.

Dobrodušnost in inteligencija pokazuje ves njegov obraz.

Ko je v dvorani zaužil malo sladoleđa, šel je s spremstvom pred žensko godbo ter prosil, da naj se mu igra kak komad. Po godbi se je prav lepo zahvalil kapelnici in ljudstvo je kričalo zopet „hoch Kalakaua!“ a vmes si čul: „Kalakaua, duri Salamucci!“

Prater se je Kalakaui v kratkem času toliko prikupil, da je tist večer ob 11. uri v temi zapustil hōtel ter se peljal s spremstvom zopet v — Prater v tretjo kavarno. Tu je navadno vsako nedeljo na večer koncert in ples. Prihaja tu sem najbolj lahkomiseljno ženstvo in dunajski bonvivants, iz radovednosti se vé da tudi marsikateri drug človek. V krasnej dvorani je godba, ples, petje, burke, krik in vrišč. O polu noči je havajsko veličestvo prišlo na galerijo. Gospod izmej njegovega spremstva se poda vspod mej veseli svet ter povprašuje po krasotici, ki bi s kraljem znala parlati angleški. Od dveh stranij iščejo „Fani“, ki je krasotica prve vrste in izobražena tako, da zna celo angleški. Vse tovarišice jej zavidajo, kajti „Fani“ je zaradi tega, ker zna angleški, pri kralju Kalakaui za to noč gost. Šampanjec točijo v kraljevej loži, a kralj havajški, njegov državni minister Armstrong, polkovnik Judd in — „Fani“ pritrkavajo s kipečimi čašami. Zaigra se Straussov valček: kralj Kalakaua in — „Fani“ stopata roko v roki po stopnicah v hrupno dvorano. In zdajci se zavrti kraljevo veličestvo s „Fančko“ ter brusi podplate, kakor bi bil najet. „Fančki“ zavidne družice sikajo, a dunajski bonvivants in fijakarji veselo ploskajo in kriče: „Hoch, Kalakaua, bravo Kalakaua! das ist ein König!“ Pozneje je kralj plesal polko, škotsko in kadriljo. Okolo tretje ure rano pa je s svojim premstvom in lepo „Fančko“ vred zapustil dvorano.

Kalakaua je z Dunaja odšel ves očaran. Obljubil je, da pride čez dve leti zopet semkaj. Fml. Tiller in kapitan Czedik prejela sta od njega Kamehamejev red. Radovedni Dunaj imel je za njega navzočnosti lepe dneve, ker tacega kralja nij še imel v svojej sredi in ga menda uže ne bode imel. Svet pa se lahko zavzame nad napredkom „kulture“ v daljnih otocih velikega morja! R. P.—1.

Domače stvari.

— (Ljubljanski državni poslanec) gospod Schneid vitez Treuenfeldski, ki je pred nekaterimi tedni bolan prišel z Dunaja na svojo graščino poleg Kamnika, je uže precej okreval in upati je, da čvrsti vzduh kamniških planin blagemu, neprestano delavnemu našemu zastopniku skoro spet pomore k popolnemu zdravju.

— (Iz Vipave) se nam poroča dné 18. t. m., da nameravajo vipavski rodoljubi dné 8. septembra v spomin Josipu Jurčiču napraviti svečanost, katere čisti dohodek je namenjen Jurčičevej ustanovi. Natančneje poročilo nam je obljubljeno.

— (Vesteneck obsojen.) Pri včerajšnji apelnej obravnavi, ki se je vršila pred tukajšnjo c. kr. deželno sodnijo zaradi znane kazinske afere, bil je g. vitez Vesteneck, c. kr. okrajni glavar v Gradci, obsojen po § 496 (javno zasramovanje) v zapor jednega dné oziroma kazni 5 gld. in v plačilo tožbenih troškov. Tožitelj, kakor znano, je bil gosp. Štefan Lapajne, konceptni praktikant pri tukajšnji deželnej vladi. Natančneje poročilo priobčimo prihodnjič.

— (Vožnja v Borovnico) k svečanosti blagoslovljenja zastave ondašnjega narodnega bralnega društva prihodnjo nedeljo 21. t. m. je direkcija južne železnice blagovolila proti izkazu legitimacij za jedno tretjino znižati. — Legitimacije dobivajo se prej brezplačno pri g. Gebi, urarji v slonovih ulicah in v nedeljo popoldne na kolodvoru, predno se vlak odpelje.

— (Program svečanosti,) ki jo v slavo prečastitemu in velezasluženemu gospodu župniku Antonu Jugovcu o priliki njegove zlate maše, ob enem z blagoslovljenjem društvene zastave jutri napravi „narodno bralno društvo v Borovnici“. A. Ob 3/4. uri popoldne prihod društva „Sokola“ in „Čitalniškega pevskega zbora“ iz Ljubljane na borovniški kolodvor in potem izlet v Bistro: Petje in telovadba. Izvršujeta omenjeni društvi. B. Ob 7. uri večerna zabava na planem pred „gostilno pod kolodvorom“ v Borovnici. 1. Pozdrav društvega predsednika g. Janeza Borštника. 2. Govora: a) slavnostniku, govori g. Danilo Majaron; b) k blagoslovljenju zastave, govori g. deželni poslanec Peter Grasselli. 3. Petje, izvršuje pevski zbor iz Ljubljane. 4. Loterija. 5. Ples. Vstopnina k večernej zabavi znaša 30 novčičev. Ob neugodnem vremenu se svečanost preloži na prihodnjo nedeljo, 28. dan avgusta.

— (Iz Škofje Loke) smo predvčeranjim popoldne uže kasno prejeli in zato samo v nekatere iztise včerajšnje številke uvrstili sledeči telegram: V Železnikih se je danes oblak utrgal, strašna povodenj, škoda velikan-ska pri hišah in mostovih, cesta pretrgana. Natančnejšega poročila še nijsmo dobili.

— (Iz Kranja) nam piše dopisnik predvčeranjem: Obe vodi, ki naš „črni“ Kranj oklepata, močno sta narasli zbog deževja zadnjih dnij. Sava divje mečlje svoje peneče se valove ob veliki kranjski most, vendar se nij čulo doslej o kakej nesreči. Žalibog, da ne morem isto tako ugodnega poročati o naši sicer ponižnej Kokri. V malo urah je silno narasla in postala divje mogočna reka, ki vse ugonobi, kar se jej količkaj protivi. Ondi, kjer se je lani Pungrtu vstrični breg sesul v kokriško strugo, napravili so iz skal jez. Danes v jutro pa je Kokra jez prodrla na onej strani, kjer stoji Ažmanov malin, odnesla kos njegovih toplic, drug kos in oljarnico pa preti Kokra tudi izpodkopati. Strugo, po katerej je voda prihajala na malin, je voda pretrgala baš na rakah, tako, da je zdaj malin na suhem. Jedinu dobro je to, da Kokra hitro upada. — Po noči od praznika na vtorek je gorelo na Lužah velesovske, in na Bruiku cerkljanske fare. Pravijo, da je bilo nalašč zažgano in da imajo uže zločinca. — V Strahečej dolini blizu kranjskega pokopališča so našli te dni mrtvega nekega moža, ki je po okolici prodajal pesek za „ribanje“. Rakija ga je grela na poti v večnost. —?

— (Umrli) je v Gradci nekdanji profesor ljubljanskega gimnazija g. Jakob Rechfeld, 88 let star.

— (Profesor dr. Gregor Tušar,) rodом Idričan, pred 30 leti uže učitelj ljubljanskega, od 1861. leta naprej pa goriškega gimnazija, pojde v pokoj.

— („Pokrok“) priobčuje telegrame, ki so došli dr. Riegru izraževaje sočutje češkemu narodu o zadnji nesreči. Mej temi je jeden iz Ljubljane in jeden iz Kamne gorice. Ta slednji se glasi: „Nad velikým neštěstím, jenž

zastihlo spřízněný nam narod český, vyslovujeme nejupřímnější svůj soucit. Slovinci v Kamneji gorici“.

— (Iz toplic.) V Slatino je do dne 10. t. m. prišlo letos 1739 osob. Mej odličnimi gosti, ki so poslednji tja dospeli, je imenovati milost. tržaškega vladika g. Jurija Dobrilo. Toplice pri Laškem trgu je do konca julija meseca obiskalo 279 osob.

Razne vesti.

* (Zagradnjo češkega gledališča v Pragi) je presvitli cesar daroval 20.000 goldinarjev. Lvo vski mestni odbor je istej svrhi naklonil 1000 gld.

* (Razstava perutnine) bode od 4. do 11. septembra na Dunaji. K tej razstavi se vabijo prijatelji „kljunačev“; kupili si bodo lahko, kakor pravi vabilo, za mali denar dobrih eksemplarov, s katerimi mogó oplemeniti navadno pleme.

* (Mlad samomorilec.) Pred nekaj dnevi našli so v Dornbachu pri Dunaji v gozdiču truplo 14letnega dečka obešeno. V žepu njegove suknje našli so listič pisan s svinčnikom: „Jaz sem 14 let star, meni se studi življenje, ker nečem postati čevljar.“

* (Akademični natakariji v Ameriki.) Iz Novega Jorka se poroča: Mej posebnosti tukajšnjih studentov in studentovk, katerej se mora v Evropi vsak čuditi, pripada tudi to, da prežive svoje počitnice kot natakariji ali natakarike v velikih hotelih. Res, da so le bolj ubožni, a oni se ne sramujejo tega dela, tako si prislužijo denar in se prežive. Mladi gospodje in dame, ki mej šolskim letom marljivo obiskujejo šolo, strežejo gostom; če pa imajo kaj prostega časa, bero Vergilija in Homera v originalu. Tako se večkrat zgodi, da je strežaj bolj olikan kakor pa gost. Amerika napreduje.

Umrli so v Ljubljani:

18. avgusta: Reza Gerdinič, tkalčeva vdova, 46 let, sv. Petra cesta št. 22, za sušico dušnika. — Marija Nepomucena (poprej Julija) Janatta, nuna, 40 l., Kongresni trg št. 17, za sprijenjem drobu. — Jan Breskvar, najdenec, 3 mes., Karlovska cesta št. 11, za slabostjo.

V deželnej bolnici:

17. avgusta: Jan Skubec, gostač, 61 let, za vnetico možganov.

Dunajska borza 19. avgusta

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	77 gld.	60	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	78	60	„
Zlata renta	94	20	„
1860 drž. posojilo	131	75	„
Akcije narodne banke	836	—	„
Kreditne akcije	363	—	„
London	117	60	„
Srebro	—	—	„
Napol.	9	34	„
C. kr. cekini	5	55	„
Državne marke	57	30	„

2000 gld.

lahko na leto zaslužijo **gostilničarji** in **kupčevalci**. Brošurica fabrikacij velja 3 gld.; dobi se po poštnem podvzetju: **F. Schlosser, Trst.** (419—24)

V hiši št. 54 sv. Petra cesta v Ljubljani

se sprejme

(466—2)

več dijakov v stanovanje.

Spredna gospodinja

išče se v neki farovž. Kje? pove opravništvo „Slovenskega Naroda“. (457—3)

Málin

se daje v **najem** ali pa se **proda**; tečajev ima pet. Natančneje se zvé v **Dolu** (Zaboršt) št. 1. (449—6)

Prostovoljna prodaja.

Gostilnica v Kandiji pri **Novem mestu** poleg mosta, pri katerej se po cestah na Toplice, Metliko in Zagreb obrača, ponudi se prostovoljno na prodaj. — Kupci se znajo s posestnico udovo **Ano Forškovo** pogoditi. (460—3)

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.